

Antropoloji Nedir?

İnsan, biyolojik ve kültürel olarak çeşitlenerek ve coğrafi-ekolojik koşulların dayattığı değişimleri geçirerek dünyanın bütün bölgelerine yayılmış bir türdür. Antropoloji bu çeşitliliğin anlaşılması çabasıdır.

Antropoloji'nin Yaklaşımı ve İlkeleri

Bütüncülük: Kapsayıcı bir insanlık tarihi oluşturmak ve tüm olguların birbirleri ile ilişkilerini anlamaya çalışan yaklaşım.

Evensellik: Bütün toplumlar ve kültürleri tümüyle ve eşit biçimde insani olarak gören, insan çeşitliliğinin farklı yönlerini ve görünümünü sunan yaklaşım.

Uyarlanma: İklim, yağış miktarı, toprak fişi fiziksel; yaşadıkları yere özgü bitki ve hayvan varlığı gibi yaşamsal; kendi yarattıkları mekânsal çevre etkenlerini uyarlayabilmeyi hedef alan yaklaşım.

Bütünleşme: Bir kültürün ayakta kalmasında ve varlığını sürdürmesinde Din, akrabalık, iktisadi yaşam, siyasal örgütlenme gibi birbirlerini destekleyici bütünleşmeyi savunan yaklaşım.

Kültürel Görecelik: Başkalarının inanç ve davranışlarını onların kendi gelenek ve deneyimleri içinde değerlendirmek ve yorumlamaktır.

Karşılaştırmacılık: Antropoloji'de belirli olgular bakımından farklı toplumları ve kültürleri karşılaştırmayı hedefleyen yaklaşım.

Antropoloji'nin Dalları

Sosyal-Kültürel Antropoloji: İnsanın, biyolojik varlığı dışında yarattığı toplumsal-kültürel alanı, bütün çeşitliliği ve benzerlikleriyle kavramaya ve anlaya yönelmiş dal.

Biyolojik Antropoloji: İnsanın biyolojik çeşitliliğini, canlılar dünyası içindeki yerini ve evrimini inceleyen geniş bir alan.

- **Primatoloji:** İri maymun, maymun ve diğer primatları inceler.
- **Paleoantropoloji:** İlk insanların fosil kalıntılarını inceler.
- **Biyoarkeoloji:** Eski insanların iskelet kalıntılarını biyolojik açıdan inceler.
- **Fiziksel antropoloji:** Yaşayan insan topluluklarının biyolojik çeşitliliğini inceler.
- **Adli antropoloji:** İskelet kalıntıları üzerinden ölüm nedenlerini inceler.
- **Popülasyon genetiği:** İnsan toplulukları arasındaki kalıtsal ilişkileri inceler.

Arkeolojik Antropoloji: Toprak altındaki maddi kültür varlıklarının incelenmesiyle geçmiş kültürlerle, yaşam ve geçim biçimlerine ilişkin bilgilerin elde edilmesidir.

- **Prehistorya:** Yazı öncesi çağları inceler.

Tarihsel Arkeoloji: Yazılı kayıtlar ve arkeolojik kazılarla kültürel hayata ışık tutar.

- **Etnoarkeoloji:** Geleneksel yaşam sürdüren toplulukların bugünkü yaşamlarını izleyerek onlara ait daha eski maddi kültürleri anlamlandırmaya çalışır.
- **Endüstriyel Arkeoloji:** Günümüzde kullanılmayan ancak geçmişe özgü olan kalıntıları ve toplumsal değişimi inceler.

Dil Antropolojisi: İletişim ortamında, farklı toplumsal katmanlarda ve kültürel eşiklerde dilin kullanım biçimlerini inceler.

Antropoloji'nin Tarihi

- Heredot antropolojinin babası olarak tanımlanır.
- İlk antropologlar Marco Polo ve Evliya Çelebi
- Bilimsel anlamda 19. yy şekillenir.
- Sömürgecilik anlayışı. gelişimine hizmet eder.
- Amerikan Antropolojisi > Franz Boas (Modern Antropolojinin Kurucusu)
- İngiliz Antropolojisi > Radcliffe-Brown
- Türkiye'de Antropolojinin Kurucusu > Şevket Aziz Kansu

Antropolojinin Yöntemi ve Araştırma Teknikleri

- Kültürel evrenseller (Cladue Levi-Strauss)
- Yorumlamacılık (Wilhelm Dilthey)
- Topluluğun gözünden dünyayı anlamlandırma (Emik Yaklaşım)
- Genel antropoloji bilgisiyle o topluluğa bakabilme (Etik Yaklaşım)
- Yeni "Hikayeci" Etnografya (Araştırmacıların kendi deneyimi)

Kültür Nedir?

Kültür insanı diğer canlılardan ayıran en önemli olgu, insanın doğa dışında oluşturduğu ve ona eklediği maddi ve manevi her şeydir.

Kültürün Özellikleri Nelerdir?

Kültür, hem evrensel hem öznel, kapsayıcıdır, toplumsaldır, soyutlamadır, tarihseldir, öğrenilir, bütündür, bütünleştiricidir, simgeler sistemidir, maddi ve manevi yönü vardır, doğaya el koyar, idealler sistemidir, uyarlanma tarzıdır, hem uyarıcı hem de uyum bozucudur.

Kültürel Süreçler Nelerdir?

Kültürleme: Bir kültürün içine doğan bireyin ailesinden başlayarak çevresinde halkalar halinde genişleyen kültürü öğrenme sürecidir.

Kültürleşme: Birbirinden farklı iki kültürün birbirini etkilemesi ile ortaya çıkan duruma denir.

Kültürel Yayılma: Belirli bir kültürün merkezinde ortaya çıkan ve başka kültürlerle yayılan bir süreçtir.

Kültürlenme: Farklı kültürden gelen kişilerin yeni kültürel alana uyarlanma sürecidir.

Kültür Şoku: Yeni tanıştığı kültür karşısında yaşanan sıkıntı durumu, bunalım.

Kültürel Gecikme: Genellikle teknolojik gelişmeler ile görülen bu durumda yeni bir değişimin mevcut kültüre yerleşmesindeki zaman süzgecini ele alır.

Kültürel Özümseme(Asimilasyon): Bir kültürün başka bir kültürü çeşitli nedenlerle etki altında bırakıp kendine benzetme sürecidir.

Kültürel Bütünleşme: Çokkültürlülük anlamına da gelir. Egemen kültürü baz alarak ortak bir kültür yaratma politikasıdır.

Zorla Kültürleme: Egemen kültürün diğer kültürleri zorla kendine benzetmesi ve diğer kültürleri yok etmesi sürecidir.

Evrimci ve Tarihselci Kuramlar Nelerdir?

19. yy Evrimciliği: Okulun en önemli temsilcilerinden biri Edward Taylor'dur. Antropolojinin Kültür olduğunu söyleyen ilk bilim insanıdır. Kültürel evrimi aklın ilerleyişi olarak görür. Görüşleriyle Hegel ve A.Comte'ü etkilemiştir.

Evrimcilerin bir diğer önemli ismi L. Henry Morgan'dır. Kültürel evrimin teknolojik gelişmeyle koşut gittiğine inanmıştır. Eski Toplum kitabında kültürel evrimi 3'e ayırmıştır (Yabanilik, Barbarlık, Uygurluk)

Evrimci antropologlar veri azlığı yüzünden gözlemlerinde sistemli ve nesnel olamadılar.

Difüzyonizm: Kültürün gelişim ve değişiminde en önemli etkenin başka kültürlerden gelen maddi ve manevi öğelerin o kültüre girmesiyle gerçekleştiğini öne sürer. Kültür-Çevre kuramı olarak da adlandırılır. Difüzyonizmi K. Amerika'ya taşıyan kişi Franz Boas'tır.

Tarihsel Özgücülük: (Amerikan Tarih Okulu) Franz Boas tarafından kurulmuştur. Boas, kültürel gelenekleri ve yaşam tarzlarını açıklamak için üç temel etkeni incelemenin gerekli olduğunu öne sürüyordu (Çevresel, Psikolojik, Tarihsel Bağntı)

İşlevselci ve Yapısalcı Kuramlar Nelerdir?

İngiliz İşlevselciliği: Kurucusu Bronislaw Malinowski'dir. Ona göre, kültürel işlevlerin hem temel hem de bunlardan türeyen ikincil ihtiyaçları karşıladığını söyler ve öncelikle bu ihtiyaçların gidermeye yönelik olmayan kültürün var olmayacağını vurgular.

Yapısal-İşlevselcilik: Kurucusu Alfred Radcliffe-Brown'dır. Toplumu birbirini destekleyen öge ve kurumların karşılıklı ilişkilerinin toplamı olarak gören

ve kültürün tek tek bireylerin değil toplumsal işleyişin bir ürünü olduğunu söyleyen Durkheim'den etkilenmiştir. Toplumu bir organizmaya benzetmiştir.

Yapısalcılık: Dilbilimci C. Levi-Strauss tarafından geliştirilmiştir. Yapısalcılık da toplu işlevci ve yapısal işlevci bakış açıları olduğu gibi tarihi dışarda bırakan bir analiz çerçevesi oluşturulmuştur. Ona göre İnsan aklını düzenleyen mekanizmaların dışı vurumu dildir. Kültürdeki çevresel uyarlanma boyutunu dikkate almadıkları için eleştirilmiştir.

Psikoloji ve Biyoloji Yönelimli Kuramlar Nelerdir?

Kültür-Kişilik Kuramı: Kuramın öncüsü F.Benedict'tir. Hem kültürlerde hem de bireyin ruh halinde karşılık bulan ortak temaların ve başa çıkma yollarının var olduğunu ileri sürmüştür.

Sosyobiyolojik Kuram: Toplumsal olgu ve olayların biyolojik ve genetik nedenlere dayalı olduğunu savunan bir yaklaşımdır.

Çatışmacı ve Uyarlanmacı Kuramlar

Yeni Evrimcilik: Bu yaklaşımın ilk temsilcisi Leslie White'tir. Ona göre kültür insanların yeni enerji kaynaklarından yararlanmayı öğrenmeleri süreci içinde ilerlemektedir.

Kültürel Ekolojik Yaklaşımı: Başlıca temsilcisi Julian Steward olan bu okul kültür ya da kültür bölgesinde oluşan değişimler dizgisine vurgu yaparak çevrenin kültürel ve oluşumlar üzerindeki etkisini vurgular.

Yeni İşlevcilik: Evans-Pritchard ve Meyer Fortes'in derlediği Afrika Siyasal Sistemleri kitabında yer alan makalelerin sağladığı açımdan kök salmıştır. Gluckman'a göre çatışmaya rağmen toplumsal dayanışma korunabilmektedir.

Markscı Antropoloji: Stanley Diamond, C. Meillasoux ve M. Gaudelier gibi antropologlar tarafından kurumsallaştırılmıştır. Toplumların çoğunda kaynak ve iktidarın belli ellerde toplanması ve kaynak dağılımının eşitsiz oluşu gibi iktidar mücadelesinin yol açtığı kültürel değişimi temel almaktadır.

Kültürel Maddecilik: Büyük ölçüde insanın geçmiş kültürlerinin kanıtı olarak ortaya çıkarılan maddi ürünlere dayalı bir yorum biçimi olan arkeolojinin temel dayanağıdır. Temsilcisi Marvin Harris'tir.

Özgücü Kuramlar Nelerdir?

Etnobilim/Bilişsel Antropoloji Yaklaşımı:

Etnografik verileri dikkatle incelemek suretiyle incelenen kültürlerin yapısal ilkeleri ortaya çıkarmak.

Simgeci/Yorumcu Antropoloji Yaklaşımı:

Savunucusu Clifford Greetz'dir. Ayinler, mitoslar ya da akrabalık gibi kurum ve yorumlama biçimlerinin toplumsal hayat içinde nasıl kullanıldıklarına bakılması gerektiğini savunmaktadır.

Feminist Antropoloji:

Savunucusu Margaret Med'tir. Bu kurama göre kültürel fark esas olmakla birlikte sömürü ve tahakküm ilişkisi neredeyse bütün kültürlerde mevcuttur. Buradan hareketle eşitsizliğin toplumsal cinsiyet rollerinin kültürel inşasında araştırılması biçimi geliştirilmiştir.

İnsanlık Evrimi Nedir, Aşamaları Nelerdir?

İnsanın biyolojisi, çeşitliliği ve biyolojik uyarlanması gibi birçok konunun evrimsek bakış açısıyla ele alınması mümkündür. Evrim bir türün genetik yapısında zaman içerisinde meydana gelen değişimdir.

- Thales her şeyin kökenini suya dayandırmaktadır.
- Anaksimandros balıkları, insana kadar pek çok hayvan türünün kaynağı olarak görür.

- Anaksimenes her şeyin kökenini havaya bağlar.
- Herakleitos canlılar arasındaki savaşımdan bahsederek doğal seçim fikrinin öncülüğünü yapmıştır.
- Aristoteles canlıları ilk kez sınıflamış, ona göre canlılar hiyerarşik ve sürekli bir skalada yer alan bir merdiven gibidir. Evrim teorisini ortaya atan ilk düşündürdür.
- Cuvier Tufan Kuramını geliştirmiştir.
- Lamarck'a göre canlıların farklı niteliklere sahip olduğu ve uzun süre kullanılmayan özelliklerin işlevlerini yitirdiği görüşü geliştirilmiştir.
- Charles Lyell tekdüzelik düşüncüyü geliştirmiştir.
- Darwin doğal seçim yoluyla evrim kuramını geliştirmiştir.

İlk Hominidler

Kuyruksuz büyük maymunlardan daha iri beyinli, onlardan daha az çıkıntılı yüz iskeletine, küçülmüş köpek dişlerine sahip ve iyi ayak üzerine dik yürüyen primatlardır. 1924 yılında Güney Afrika'da bir taş ocağında bulunan kafatası fosili Australopithecus olarak adlandırılmıştır.

İlk İnsanlar

Evrimsel anlamda insan sayılmak için başta alet üretimi ve kullanımı olmak üzere, dik yürüme, iri beyinli, konuşabilme yetisi gibi özelliklerin bütününe sahip olmak gerekmektedir.

Homo Habilis: İlk insan olarak değerlendirilir.

Homo Erectus: Ateşi kullanan, alet yapabilen, grup halinde avlanan ve gelişmiş bir iletişim sistemine sahip olduğu kabul edilen tür.

Neandertel: Alet üreten (yonga aletler) iş bölümü, toplumsal örgütlenme, ölü gömme özellikleridir. Günümüz insanına ait genetik aktarımın olmadığı ortaya koyulmuştur.

Homo Sapiens: Gelişmiş morfolojik, davranışsal ve kültürel özellikleri bulunan tür.

Avcı-Toplayıcılık ve Tarım

İnsan türünün yaşam süresi içinde en uzun süre geçim kaynağını oluşturan geçim kolu Avcı-Toplayıcılık olmuştur. Tarım devrimi ile birlikte insanlığın büyük bölümü avcı-toplayıcı hayatı terk edip tarımcı ve hayvancı geçim biçimine yönelmiştir.

Kıtalara Göre Dünya'da Tarımı Yapılan Başlıca Bitki Türleri ve Hayvanların Evcilleştirildiği Yer ve Zaman

Ürün	Evcilleştirilerek tarıma alındığı yaklaşık zaman
Ortadoğu	
Arpa (<i>Hordeum vulgare</i>)	günümüzden 9,8 bin yıl önce
Emmer buğdayı (<i>Triticum dicoccum</i>)	günümüzden 9,5 bin yıl önce
Einkorn buğdayı (<i>T. monococcum</i>)	günümüzden 9,5 bin yıl önce
Mercimek (<i>Lens esculenta</i>)	günümüzden 9,5 bin yıl önce
Yulaf (<i>Avena sativa</i>)	günümüzden 9,0 bin yıl önce
Çavdar (<i>Secale cereale</i>)	günümüzden 9,0 bin yıl önce
Bakla (<i>Vicia faba</i>)	günümüzden 8,5 bin yıl önce
Ekmeklik buğday (<i>T. aestivum</i>)	günümüzden 7,8 bin yıl önce
Zeytin (<i>Olea europea</i>)	günümüzden 7,0 bin yıl önce
Afrika	
Tatlı patates (<i>Dioscorea cayenensis</i>)	günümüzden 10,0 bin yıl önce
Darı (<i>Sorghum bicolor</i>)	günümüzden 8,0 bin yıl önce
Parmak darı (<i>Eleusine coracana</i>)	?
Afrika pirinci (<i>Oryza glaberrima</i>)	?
Kahve (<i>Coffea arabica</i>)	?
Sığır bezelyesi (<i>Vigna linguiculata</i>)	günümüzden 3,4 bin yıl önce
Uzakdoğu	
Pirinç (<i>Oryza sativa</i>)	günümüzden <10,0 bin yıl önce
Soya fasulyesi (<i>Glycine max</i>)	günümüzden 3,0 bin yıl önce
Ceviz (<i>Juglans regia</i>)	?
Çin kestanesi (<i>Castanea henryi</i>)	?
Güneydoğu Asya ve Pasifik Adaları	
Mango (<i>Mangifera indica</i>)	günümüzden bin yıl önce 9,2
Göleğez (<i>Colocasia esculenta</i>)	günümüzden bin yıl önce 9,0
Hindistan cevizi (<i>Cocos nucifera</i>)	günümüzden bin yıl önce 5,0
İnce belli darı (<i>Panicum miliare</i>)	?
Güvercin baklası (<i>Cajanus cajan</i>)	?
Amerika	
Balkabağı (<i>Cucurbita ssp.</i>)	günümüzden 10,7(?) bin yıl önce
Biber (<i>Capsicum annuum</i>)	günümüzden 8,5 bin yıl önce
Pamuk (<i>Gossypium ssp.</i>)	günümüzden 5,5 bin yıl önce
Patates (<i>Solanum tuberosum</i>)	günümüzden 5,0 bin yıl önce
Lima fasulyesi (<i>Phaseolus lunatus</i>)	günümüzden 5,0(?) bin yıl önce
Mısır (<i>Zea mays</i>)	günümüzden 4,7 bin yıl önce
Manyok (<i>Manihot esculenta</i>)	günümüzden 4,5 bin yıl önce
Tatlı patates (<i>Ipomea batatas</i>)	günümüzden 4,5 bin yıl önce

Tablo 6.1
Kıtalara Göre Dünya'da Yapılan Bitki Türlerinin Evcilleştirildiği Zaman

Kaynak: M. 1999

Hayvan Türü	Yaklaşık Evcilleştirilme Tarihi
Ortadoğu	
Köpek	günümüzden 14,0 bin yıl önce
Koyun	günümüzden 9,0 bin yıl önce
Keçi	günümüzden 9,0 bin yıl önce
Domuz	günümüzden 8,0 bin yıl önce
Sığır	günümüzden 8,0 bin yıl önce
Avrasya Bozkırları (Rusya)	
At	günümüzden 6,0 bin yıl önce
Hindistan	
Sığır	günümüzden 8,0 bin yıl önce
Güneydoğu Asya	
Tavuk	günümüzden 8,0 bin yıl önce
Orta Amerika	
Hindi	?
Güney Amerika	
Lama	günümüzden 6,0 bin yıl önce
Alpaka	günümüzden 6,0 bin yıl önce

Tablo 6.2
Hayvan İlk Evcilleştirildiği Alanları Evcilleştirilme Tarihleri

Kaynak: 1999

İlk Devlet

Kentlerle birlikte pek çok kurum ve yenilik gelişti. Bunların başında örgütlü din, askerlik kurumu ve yazı gelir. Bu kurumlar ve yenilikler karşımıza ilk devleti çıkarır. Tarihte ilk devlet biçimlerinin ortaya çıkması, tarım devrimini izleyen gelişkin bir aşamayı beklemiştir. İlk devlet bir kent devleti olarak ortaya çıkmıştır.

Endüstri Toplumu ve Yeni Yaşam Biçimi

Neolitik Devrimle başlayan Tarım Çağı, 18. Yy ivme kazanan bilimsel devrimin izinde ortaya çıkan Endüstri Devrimi ile sona erdi. Endüstri Devrimi tarım toplumları dönemini kapatarak sanayi toplumları dönemini ve kapitalist üretim biçiminin egemenliğini başlatmıştır. Endüstri Devrimiyle birlikte oluşan yeni toplum içinde yeni siyasal ilişkiler gelişmiş ve Ulus-Devlet modeli modern devlet biçimi olarak yaygın hale gelmiştir.

Antropoloji'de Yeni Yönelimler

Kültürel Çalışmalar Okulu: Kentli toplumun odağında gelişen popüler kültürün, iletişim biçimlerinin, tüketim tarzlarının, modanın, toplumsal cinsiyetin, kültürel dışa yorumların, kitle iletişim araçlarının, yeni edebiyatın, kimliğin ve kimlik ideolojilerinin incelendiği geniş bir alan olarak tanımlanır.

Uygulamalı Antropoloji: Kalkınma projelerinin ve endüstri yatırımlarının insana ve çevreye verdiği zararı en aza indirmeye olanak verecek toplum ve kültür araştırmalarını yürütme amacı taşımaktadır.

Endüstriyel Antropoloji: Örneğin; Okullarda kullanılan mobilyalar, askerler için hazırlanan üniformalar, otomobillerin iç donanımı, uçaklarda kokpitlerin tasarımı gibi konularda endüstri antropolojisinin veri ve tekniklerinden yararlanılmaktadır.

Evlilik Türleri

Endogami (içevlilik): Kişinin kendi grubu içinden

Egzogami (dışevlilik): Kişinin dışarıdan evlenmesi

Monogami: Tek eşlilik

Poligami: Çok eşlilik

Polijini: Erkeğin birden fazla kadınla evlenmesi

Poliandri: Kadının birden fazla erkekle evlenmesi

Neolokal: Çiftlerin aileden ayrı yaşaması

Patrilokal: Kadının erkeğin ailesiyle beraber yaşaması

Matrilokal: Erkek, evlilik sonucu kadının evine gelmesi

Levirat: Eşi ölen kadının, kocasının kardeşiyle evlenmesi

Sororat: Erkeğin ölen eşinin kardeşiyle evlenmesi.

Berdel: Evlenecek iki erkeğin birbirlerinin kız kardeşiyle evlenmesi

Taygeldi: Dul erkekle Dul kadının kendileri ve çocuklarının evlenmesi,

Akraba Adlandırma Sistemleri

Hawaii Sistemi: En az sayıda terimi kapsayan en yalın akrabalık sistemidir. Aynı kuşakta yer alan ve aynı cinsiyetten olan bütün akrabalar aynı adla anılırlar. Bütün kadın kuzenler kız kardeş, bütün erkek kuzenler ise erkek kardeş olarak anılır. Kuzen evlilikleri genellikle yasaktır.

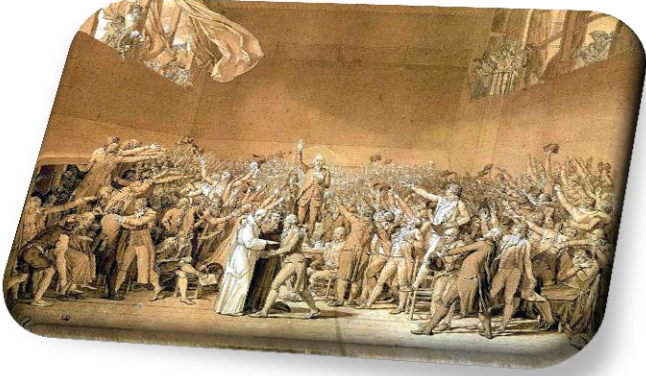
Eskimo Sistemi: Bu akrabalık sisteminde kuzenler, erkek ve kız kardeşlerden ayırt edilerek isimlendirilmekle birlikte, bütün kuzenler aynı akrabalık kategorisi içinde yer alır. Örneğin amca ile dayı ya da teyze arasında bir ayırım söz konusu değildir.

Sudan Sistemi: Bütün sistemler arasında en fazla ayırım içeren sistemdir. Burada bütün kuzenlere farklı bir ad verilmektedir.

Omaha Sistemi: Bu sistemde aynı kuşaktan birkaç akraba için aynı terim kullanılır örneğin Baba ile Amca, Anne ile teyze aynı adla anılır.

Crow Sistemi: Omaha sistemindeki anayanlı örüntüye benzer. Baba soyundaki akrabaları cinsiyetlerine göre aynı adla anılırken, Anasoyundakiler arasında kuşak farkı gözetilir.

İroquis Sistemi: Bu sistemde kişinin babası ile amcası aynı adla, anası ile teyzesi aynı adla anılır. Çapraz kuzen evliliğini teşvik eden toplumsal düzen görülür.

Din ve Kutsal

Din soyut tanımlamalardan ibaret değildir, Dini somutlaştıran çeşitli tabular, kültürler ve semboller vardır. Bu tabular, kültürler ve semboller aynı zamanda ilgili toplumun bütünlüğünü ve kimliğini kurmakta, pekiştirmekte ve yeniden üretmektedir.

Temel İnanç Sistemleri

Animizm: İnsanlarda ve diğer canlılarda var olduğu düşünülen ruhların her türlü nesnede bulunduğuna inanılması.

Şamanizm: Animistik temelde ortaya çıkmış karmaşık dinsel, büyüsel ve tıbbi uygulamalar bütünü.

Teizm: Ölümsüz tanrının varlığına inanma.

Senkreteizm: Dinler ve inançlar arasında ortaya çıkan temas sonucu bağdaşma

Tabu: İnanç sistemlerinin katılaştırılması

Kült: Kutsal olarak tanımlanmış varlıklar

Dinsel Simge: Soyut dinsel öğelerin somutlaştırılması

Totem: Pek çok inanç sisteminde hayvanlarla insanı ilintilendirme, kabile toplumlarında belirli bir hayvan türüyle özleşme

Önemli Bilgiler – Sınavlarda çıkan sorular derleme

- Oryantalizm: Doğuya Batılı gözüyle bakmaktır.
- Doğa Tarihi Yöntemi: Doğadan elde edilen gözlemlerden yola çıkarak genellemelere ve yasalara varma
- Yaşlandırma: İnsanlık tarihinde belli dönemde yaşamış öznenin bugüne göre yaşının tahmin edilmesidir.
- Homosantrizm: İnsanı bütün canlılar ve cansızlar dünyası içinde merkezi bir değer olarak ele alır.
- İnsanın hayatta kalmak ve türünün devam ettirebilmek için en önemli özelliği Kültür Yaratma'dır.
- Evrimci yaklaşım ilk olarak Biyoloji ve Jeoloji'den çıkmıştır.
- Morgan insanın kültürel evrim aşamalarını tanımlarken Teknoloji'yi esas almıştır.
- Kültürün temel görevinin insanların ihtiyaçlarını karşılamak olduğunu savunan antropolog Malinowski'dir.
- Canlıların benzer özelliklerine göre sınıflandırılmasına taksonomi denir.
- Ortak bir atadan köken alan ve yapısal açıdan benzerlik gösteren organa Homolog organ denir.
- İnsan türü biyolojik sınıflandırmaya göre Primat memeli takımının bir üyesidir.
- Öjeni fikrini ortaya atan F. Galton'dur.

- İnsan topluluklarının vücut boyutu açısından farklılık göstermesinin en önemli sebebi Coğrafi bölgelerdeki ısı farkıdır.
- Genetik yapıda bir kuşaktan diğerine ortaya çıkan değişime Mikro Evrim denir.
- Yaşadıkları çevreye iyi uyarlanan canlıların hayatta kalması, uyarlanamayanların ise ölmesi sürecine Doğal seçim denir.
- İsmi 1856 yılında bulunduğu Almanya'daki bir vadiden alan Buzul Çağı insanı Homo Neanderthalensis'tir.
- Avcı-Toplayıcıların temel örgütlenme biçimi Takım'dır.
- Avustralya kıtasından yaşayan Avcı-Toplayıcılara Aborijim denir.
- Amerika kıtasında ilk tarımcı yerleşimler Mısır tarımını yapmıştır.
- İlk evcilleştirilen hayvan Köpek'tir.
- Pastoralizm, Göçebe-Hayvancılık'tır.
- İlk kentler Mezopotamya'da ortaya çıkmıştır.
- İmparatorluk İdeolojisi yönetim modeli Büyük İskender'e dayanmaktadır.
- 1789 Fransız Devrimi ve 1640 İngiliz Devrimi iki büyük siyasal devrimdir.
- Az gelişmiş ülkelerin Batılı modeli hedef alarak gelişmesini benimseyen kuram Modernleşmeci Kalkınma Kuramı'dır.
- Farklı kültürlerin üyesi olan insanların metropollerde kendi kültürel kimliklerini koruyarak birarada yaşamasına Çokkültürcülük denir.
- Evliliğin gruplar arasında bir kadın takası olduğunu öne süren antropolog Levi-Strauss'tur.
- Evlilik yoluyla edinilen akrabalığa hısımlık denir.
- İbrahimi dinler monoteist inançtır.
- Dinlerin kitabı biçimde tebliğ edilmiş ve sınırları belirlenmiş yorumuna Ortodoksi denir.
- Bir kültürün içine doğan bireyin annesinden başlayarak halkalar halinde genişleyen kurumlar ve öğeler üzerinden içine doğduğu o

kültürü öğrenmesi sürecine ne ad verilir?
Kültürleme

- Antropolojinin bütün insani olguları bütünlüğü içinde görmeye çalışarak açıklayan temel ilkesi aşağıdakilerden hangisidir? Bütüncülük
- Bir topluluğun öznel değerleriyle fiziksel ve zihinsel dünyayı, onların doğaüstü ile girdiği ilişkiyi anlama ve anlamlandırma becerisini ifade eden yaklaşım aşağıdakilerden hangisidir? Emik
- Antropologlar din ile ilgili aşağıdaki sorulardan hangisine yanıt ararlar? İnançlar nasıl değişime uğrar ve farklılaşır?
- Ortadoğu'da ilk tarımı yapılan bitkiler aşağıdakilerden hangisinde birlikte verilmiştir? Buğday-arpa
- Toplulukların ellerindeki ürün fazlasını hediyelerle birlikte birbirleriyle değiş-tokuş etmelerine ne ad verilir? Ticaret kardeşliği
- Kültürel değişim etkisi altında kalanların bu değişmeye gösterdikleri tepkinin hızındaki farkları anlatmak için kullanılan kavram aşağıdakilerden hangisidir? Kültürel gecikme
- Genel antropoloji bilgisinin kişiye öğrettikleriyle ve farklı deneyimlerin birikimi olan bir genel kültür bilgisiyle bir topluluğun değerlerine ve yaşam tarzına eğilme pratiğine ne ad verilir? Etik Yaklaşım
- Antropoloji konusunun kültür olduğunu savunan ilk antropolog Tylor
- Genetik yapıda bir kuşaktan diğerine çıkan değişime Mikro evrim denir
- Gordon Childe Kent Devrimi
- Konuşma yeteneği Gırtlak-Beyin-Hyoid Kemiği-Damak
- Kültür içinde özgün buluşların ortaya çıkmasının az rastlanan bir durum, başka kültürlerden kültür unsurları almanın ise genel bir kural olduğunu savunan antropoloji yaklaşımı Difüzyonizm
- Evlilikte, kadının ailesinin erkek tarafına düğün hediyesi olarak para veya mülk vermesine Drohna denir
- İnsanı canlı ve cansız dünyası içinde merkezi bir değer olarak alan görüş Homosantrizm
- Yapısal işlevselcilik > Alfred Radcliffe-Brown
- Tarihte ilk kentler Tunç çağında

TEST SORULARI

1- Kapsayıcı bir insanlık tarihi oluşturmak ve tüm olguların birbirleri ile ilişkilerini anlamaya çalışan yaklaşıma ne ad verilir?

- A) Bütüncülük
- B) Evrensellik
- C) Uyarlanma
- D) Bütünleşme
- E) Karşılaştırmacılık

2- Yaşayan insan topluluklarının biyolojik çeşitliliğini inceleyen Biyolojik Antropolojinin alt dalı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Primatoloji
- B) Biyoarkeoloji
- C) Fiziksel antropoloji
- D) Adli Antropoloji
- E) Popülasyon genetiği

3- Aşağıdakilerden hangisi Biyolojik Antropoloji'nin alt dallarından biri değildir?

- A) Primatoloji
- B) Paleoantropoloji
- C) Biyoarkeoloji
- D) Kültürel Antropoloji
- E) Popülasyon genetiği

4- Başkalarının inanç ve davranışlarını onların kendi gelenek ve deneyimleri içinde değerlendirmeye ve yorumlamaya ne denir?

- A) Biyoarkeoloji
- B) Prehistorya
- C) Uyarlanma
- D) Kültürel Görecelik
- E) Karşılaştırmacılık

5- Aşağıdakilerden hangisi Arkeolojik Antropoloji'nin alt dallarından biri değildir?

- A) Prehistorya
- B) Adli antropoloji
- C) Tarihsel arkeoloji
- D) Etnoarkeoloji
- E) Endüstriyel Arkeoloji

6- Antropoloji Tarihi hakkında verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Herodot antropolojinin babası olarak tanımlanır.
- B) Antropoloji Bilimsel anlamda 19. Yüzyılda şekillenmiştir.
- C) Modern Antropoloji'nin kurucusu Franz Boas'tır.
- D) Sömürgecilik anlayışı Antropoloji'nin gelişimine hizmet etmiştir.
- E) Cladue Levi-Strauss İngiliz Antropoloji'sinin önemli bir ismidir.

7- İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli olgu, insanın doğa dışında oluşturduğu ve ona eklediği maddi ve manevi her şeye ne denir?

- A) Toplum
- B) Ulus
- C) Devlet
- D) Kültür
- E) Etkileşim

8- Aşağıdakilerden hangisi bir kültürel süreç değildir?

- A) Kültürleme
- B) Kültürleşme
- C) Kültürel Yayılma
- D) Kültür Şoku
- E) Kültürel Ekonomi

9- Kültürel süreçler içinde bulunan ve Egemen kültürün diğer kültürleri zorla kendine benzetmesi ve diğer kültürleri yok etmesi anlamına gelen kültürel sürece ne ad verilir?

- A) Kültürel Özümseme
- B) Asimilasyon
- C) Kültürel Bütünleşme
- D) Zorla Kültürleme
- E) Kültürleşme

10- Kültürün gelişim ve değişiminde en önemli etkenin başka kültürlerden gelen maddi ve manevi öğelerin o kültüre girmesiyle gerçekleştiğini öne sürer. Kültür-Çevre kuramı olarak da adlandırılır. Bu kuramı Kuzey Amerika'ya taşıyan kişi Franz Boas'tır. Bahsedilen kuramın adı nedir?

- A) Tarihsel Özgücülük
- B) İngiliz İşlevselciliği
- C) Yapısal İşlevselcilik
- D) Difüzyonizm
- E) Yapısalcılık

11- Ali bey ilk kez yurt dışına çıkmış ve gittiği yeni yerde insanların giyim tarzından yemek yeme alışkanlıklarına kadar farklılıklarla karşılaşmış hatta arabaları kullanırken direksiyonun sağ tarafta kullanıldığını bilmediğinden dolayı durumu oldukça garipsemiştir.

Ali beyin yaşadığı durum aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Asimilasyon
- B) Zorla Kültürleme
- C) Kültür Şoku
- D) Kültürel Gecikme
- E) Kültürleşme

12- Kuramın öncüsü F. Benedict'tir. Hem kültürlerde hem de bireyin ruh halinde karşılık bulan ortak temaların ve başa çıkma yollarının var olduğunu ileri sürmüştür. Bahsedilen kuramın adı nedir?

- A) Yeni Evrimcilik
- B) Kültürel Ekolojik
- C) Kültür-Kişilik
- D) Yeni İşlevsellik
- E) Kültürel Maddecilik

13- Büyük ölçüde insanın geçmiş kültürlerinin kanıtı olarak ortaya çıkarılan maddi ürünlere dayalı bir yorum biçimi olan arkeolojinin temel dayanağıdır. Temsilcisi Marvin Harris'tir. Bahsedilen Çatışmacı ve Uyarlanmacı Kuramın adı nedir?

- A) Yeni Evrimcilik
- B) Kültürel Ekolojik
- C) Kültürel Maddecilik
- D) Marksçı Antropoloji
- E) Yeni İşlevselcilik

14- Savunucusu Clifford Greetz'dir. Ayinler, mitoslar ya da akrabalık gibi kurum ve yorumlama biçimlerinin toplumsal hayat içinde nasıl kullanıldıklarına bakılması gerektiğini savunmaktadır. Bahsedilen Özgücü kuramın adı nedir?

- A) Kültürel Ekolojik
- B) Kültürel Maddecilik
- C) Feminist Antropoloji
- D) Simgesi/Yorumcu Antropoloji
- E) Bilişsel Antropoloji

15- İnsanlık evrimi ile aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Thales her şeyin kökünü suya dayandırmaktadır.
- B) Anaksimenes her şeyin kökenini havaya bağlar.
- C) Darwin Tufan Kuramını geliştirmiştir.
- D) Canlıları ilk kez sınıflayan kişi Aristoteles'tir.
- E) C. Lyell tekdüzelik düşüncüyü geliştirmiştir.

16- "İlk İnsan" olarak tanımlanan İnsan türü hangisidir?

- A) Homo Habilis
- B) Homo Erectus
- C) Homo Neandertel
- D) Homo Sapiens
- E) Hominidler

17- Doğal seçim yoluyla Evrim Kuramını geliştiren ünlü İngiliz biyolog ve doğa tarihçisi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Francis Darwin
- B) Jane Goodall
- C) Herbert Spencer
- D) Francis Crick
- E) Charles Darwin

18- Ateşi kullanan, alet yapabilen, grup halinde avlanan ve gelişmiş bir iletişim sistemine sahip olduğu kabul edilen insan türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Homo Habilis
- B) Homo Erectus
- C) Homo Neandertel
- D) Homo Sapiens
- E) Hominidler

19- İnsan türünün yaşam süresi içinde en uzun süre geçim kaynağını oluşturan geçim kolu Avcı-Toplayıcılık olmuştur. Tarım devrimi ile birlikte insanlığın büyük bölümü avcı-toplayıcı hayatı terk edip tarımcı ve hayvancı geçim biçimine yönelmiştir. Dünyanın farklı bölgelerinde hayvanlar evcilleştirilmiştir. Aşağıdakilerden hangi hayvan türü Ortadoğuda Evcilleştirilen hayvan türlerinden biri değildir?

- A) Köpek
- B) Koyun
- C) Keçi
- D) Domuz
- E) At

20- Dünya'da evcilleştirilen ilk tarım ürünü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Arpa
- B) Tatlı Patates
- C) Pirinç
- D) Mango
- E) Balkabağı

21- Dünya'da evcilleştirilen ilk hayvan türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Köpek
- B) Koyun
- C) Sığır
- D) Tavuk
- E) Lama

22- Tarihteki ilk devletler nerede ortaya çıkmıştır?

- A) Mezopotamya
- B) Mısır
- C) Orta Asya
- D) Afrika
- E) Avrupa

23- Kalkınma projelerinin ve endüstri yatırımlarının insana ve çevreye verdiği zararı en aza indirmeye olanak verecek toplum ve kültür araştırmalarını yürütme amacı taşıyan yeni yönelim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kültürel Çalışmalar Okulu
- B) Uygulamalı Antropoloji
- C) Klasik Antropoloji
- D) Endüstriyel Antropoloji
- E) Arkeoantropoloji

24- Murat bey uzun süredir gönül ilişkisi olan ve hiçbir akrabalık bağı olmayan Ayşe hanımla evlenir ve Ayşe hanımların evine içgüveysi olarak yerleşir. Antropoloji’de bu evlilik ve yerleşme türünü ne denir?

- A) Endogami – Neolokal
- B) Egzogami – Patrilokal
- C) Monogami – Sororat
- D) Endogami – Polijini
- E) Egzogami - Matrilokal

25- Serkan bey yeni tanıştığı Leyla hanımla evlenmeye karar verir anne ve babasının tanışması münasebetiyle birbiriyle tanışan Serkan bey’in oğlu Fırat ve Leyla hanımın kızı Güzide de birbirlerine aşık olarak evlenmeye karar verirler. Bu duruma ne ad verilir?

- A) Endogami
- B) Taygeldi
- C) Levirat
- D) Sororat
- E) Berdel

26- En az sayıda terimi kapsayan en yalın akrabalık sistemine ne ad verilir?

- A) Hawaii Sistemi
- B) Eskimo Sistemi
- C) Sudan Sistemi
- D) Omaha Sistemi
- E) Crow Sistemi

27- Bu sistemde aynı kuşaktan birkaç akraba için aynı terim kullanılır örneğin Baba ile Amca, Anne ile teyze aynı adla anılır, bu sistem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hawaii Sistemi
- B) Eskimo Sistemi
- C) Sudan Sistemi
- D) Omaha Sistemi
- E) Crow Sistemi

28- Ölümsüz tanrının varlığına inanmaya ne ad verilir?

- A) Animizm
- B) Teizm
- C) Ateizm
- D) Deizm
- E) Totem

29- Doğuya batılı gözüyle bakma anlamına gelen Oryantalizm terimini olumsuz manada kitaplarında özellikle de Orientalism (1978) kitabında kullanan kişi kimdir?

- A) Karl Marx
- B) F. Bacon
- C) B. Lewis
- D) Edward Said
- E) Montesquie

30- Kraliçe Viktoria çağında yaşamış çok yönlü bir İngiliz bilim adamıdır. Seçkin uğraş gösterdiği alanlar arasında coğrafi seyahatler ve keşifler, coğrafya, meteoroloji, psikoloji (özellikle psikometri), kriminoloji, (proto-) genetik bilim ve istatistik sayılabilir. Öjeni fikrini ortaya atan kişi olarak bilinir. Bahsedilen bilim adamı kimdir?

- A- Robert Bruce
- B- Henry Bragg
- C- Arthur Evans
- D- Francis Galton
- E- Willard Gibbs

31- Dünya tarihinde bilinen 2 büyük devrimden biri 1789 Fransız Devrimi iken diğeri 'dir. Boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A- 1830 İhtilalleri
- B- ABD Bağımsızlık Savaşları
- C- 1848 İhtilalleri
- D- Sanayi Devrimi
- E- 1640 İngiliz Devrimi

32- Az gelişmiş ülkelerin Batılı modeli hedef alarak gelişmesini benimseyen kurama ne denir?

- A- Kapitalizm
- B- Sosyalizm
- C- Oryantalizm
- D- Doğuyu kalkındırma kuramı
- E- Modernleşmeci kalkınma kuramı

33- Descartes ve Sartre'a şiddetle karşı çıkan yapısalcılığın kurucusu ünlü Alman antropologudur. Ona göre, biz öncelikle bilinç değil de, dilin, kültürün ve eğitimin ürünü olan toplumsal yaratıklarız. Evliliğin gruplar arasında bir kadın takası olduğunu öne sürmüştür. Bahsedilen ünlü antropolog kimdir?

- A- Montesquieu
- B- Voltaire
- C- Levi-Strauss
- D- A. Smith
- E- K. Marx

CEVAP ANAHTARI

- 1-A
- 2-C
- 3-D
- 4-D
- 5-B
- 6-E
- 7-D
- 8-E
- 9-D
- 10-D
- 11-C
- 12-C
- 13-C
- 14-D
- 15-C
- 16-A
- 17-E
- 18-B
- 19-E
- 20-E
- 21-A
- 22-A
- 23-B
- 24-E
- 25-B
- 26-A
- 27-D
- 28-B
- 29-D
- 30-D
- 31-E
- 32-E
- 33-C

Hazırlayan

İbrahim Ulaş Baldemir